

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA ŠVIETIMO KOKYBĖS IR REGIONINĖS POLITIKOS DEPARTAMENTAS

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2/7, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225 / 219 1152, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smmin@smm.lt, <http://www.smm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

2013-11 - Nr.

PAŽYMA

DĖL SPECIALIŲJŲ IR BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ, TURINČIŲ SPECIALIAŠIAS KLASES, BENDRABUČIUOSE GYVENANČIŲ MOKINIŲ SKAIČIAUS IR PAVĖŽĖJIMO

Vadovaudamiesi Švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio 2013 m. spalio 11 d. potvarkiu Nr. KP-542 „Dėl specialiųjų mokyklų ir bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių specialiąsias klases, bendrabučiuose gyvenančių mokinių skaičiaus ir jų pavėžėjimo patikros“ Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Regioninės politikos analizės skyriaus specialistai 2013 m. spalio 15–21 d. ir lapkričio 6 d. patikrino 36 mokyklas (pagal ŠMM Švietimo organizavimo skyriaus pateiktą sąrašą), teikiančias mokinių apgyvendinimo mokyklų bendrabučiuose paslaugas. Patikros metodai: mokinių duomenų bazės ir ŠVIS duomenų analizė, dokumentų (mokyklų direktorių įsakymai, tėvų prašymai, sutartys, maitinimo ir pavėžėjimo organizavimo dokumentai, gyvenančiųjų mokyklos bendrabutyje apskaitos dokumentai) analizė, pokalbiai su mokyklos administracijos nariais, bendrabučio darbuotojais, mokiniais, bendrabučių patalpų apžiūra.

Patikros uždaviniai:

1. Išsiaiškinti, kiek specialiųjų klasių mokinių buvo priimta į mokyklos bendrabutį pagal mokyklos direktoriaus įsakymu nustatytą tvarką ir kiek mokinių patikros metu gyvena mokyklų bendrabučiuose.

2. Nustatyti, kiek specialiųjų klasių mokinių yra vežiojama geltonaisiais autobusais ir išsiaiškinti, kaip mokyklos, turinčios geltonuosius autobusus, derina mokinių pavėžėjimą su mokinių apgyvendinimu mokyklos bendrabutyje.

Patikros rezultatų kiekybiniai duomenys pateikti pažymos priede.

Priėmimas į mokyklų bendrabučius. Vadovaujantis LR švietimo įstatymo 36 straipsnio 4 p., priėmimo į mokyklos bendrabutį tvarką nustato mokyklos valdymo organas. Visose tikrintose mokyklose specialiųjų klasių mokiniai į mokyklos bendrabutį priimami mokinio tėvų (globėjų, rūpintojų) prašymu, vadovaujantis mokyklos nustatyta ir direktoriaus patvirtinta tvarka. Bendrabutis suteikiamas mokiniams, kurie negali kasdien atvykti į mokyklą dėl sutrikimų, gyvena toliau nei 3 km nuo mokyklos ir kasdien nėra pavežami. Beveik visos tikrintos mokyklos (išskyrus Biržų mokyklą–darželį „Vyturėlis“) yra parengusios priėmimo į mokyklos bendrabutį tvarkas ar tvarkos aprašus arba mokinių priėmimas į bendrabutį yra reglamentuotas bendrabučio vidaus tvarkos taisyklėse (Šiaulių

specialiojo ugdymo centras, Vilkaviškio r. Kybartų „Rasos“ specialioji mokykla). Kai kuriose savivaldybėse (Kazlų Rūdos, Alytaus rajono, Šiaulių rajono) priėmimas į mokyklų bendrabučius yra reglamentuotas savivaldybių tarybų sprendimais patvirtintose priėmimo į mokyklų bendrabučius tvarkose ar tvarkos aprašuose.

Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos bendrabutyje yra sudaryta galimybė gyventi ne tik „Saulės“ pagrindinės mokyklos mokiniams, bet ir kitas Joniškio rajono savivaldybės mokyklas lankantiems mokiniams. Mokinių priėmimą į mokyklos bendrabutį reglamentuoja „Mokinių priėmimo į Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos bendrabutį tvarkos aprašas“, tačiau kai kurios nuostatos nėra pritaikytos lavinamųjų klasių mokiniams, nes tvarkos apraše numatyta, kad gyvenimo bendrabutyje išlaidas mokykla apmoka iš Joniškio rajono savivaldybės asignavimų. Mokykla turi skyrių, Dienos užimtumo centrą, kurio veikla reglamentuota mokyklos nuostatuose. Dienos centre teikiamos trumpalaikės socialinės globos paslaugos vaikams ir suaugusiems asmenims. Mokyklos direktoriaus teigimu, lavinamųjų klasių mokiniai kartais pasilieka miegoti Dienos užimtumo centre, tačiau mokykloje fiksuojama, kad šie mokiniai gyvena mokyklos bendrabutyje. Pasvalio specialiosios mokyklos bendrabutyje yra apgyvendinti 7 socialinės globos padalinio vaikai sudarius Trumpalaikės socialinės globos paslaugų sutartis (tokia galimybė numatyta mokyklos nuostatuose).

Patikros metu nustatyta, kad ne visose mokyklose laikomasi priėmimo į bendrabučius tvarkos nuostatų (sutartyje nenurodomas sutarties terminas, nesilaikoma dokumentų pateikimo terminų, numatytų tvarkoje, nenurodomos priežastys, dėl kurių mokiniui reikalingas bendrabutis, mokinių priėmimas į bendrabutį neįforminamas direktoriaus įsakymu), kai kuriose mokyklose priėmimo tvarkų nuostatos buvo pasenusios ir keistinos.

Pažymėtina, kad mokykloms neretai tenka spręsti socialines problemas, priimant į mokyklos bendrabutį mokinius iš socialiai remtinų ar socialinės rizikos šeimų (tokia nuostata yra reglamentuota mokyklų patvirtintose priėmimo į bendrabutį tvarkose). Patikros metu pastebėta tendencija, kad mokyklose stengiamasi užpildyti visas mokyklų bendrabučiuose esančias vietas ir į bendrabučius priimami visi norintys mokiniai. Kai kuriose mokyklose norinčiųjų gyventi bendrabutyje yra daugiau nei vietų. Mokinių, gyvenančių bendrabučiuose skaičius išlieka stabilus arba nežymiai keičiasi, tačiau vyksta bendrabučių gyventojų kaita (pagyvena tik 2-3 savaites ir pan.). Neretai išėjimo iš bendrabučio priežastys būna susijusios su socialinėmis išmokomis šeimai, kurios sumažėja, vaikams pradėjus gyventi bendrabutyje. Kai kuriose mokyklose mokiniai tiesiog nori pabandyti gyventi bendrabutyje, vėliau vietos bendrabutyje atsisako. Tokia situacija kelia abejonių, ar pagrįstai mokiniai apgyvendinami bendrabutyje ir ar išsamiai išanalizuojama šeimos, kurioje gyvena mokinys, situacija ir šios paslaugos reikalingumas mokiniui ir šeimai. Kai kuriose savivaldybėse mokinių apgyvendinimo bendrabučiuose priežastys ir pagrindumas yra išsamiai išanalizuojami ir tik tuomet priimamas sprendimas. Tokia priėmimo į mokyklos bendrabutį tvarka yra taikoma Šiaulių rajono savivaldybėje. Mokykla, surinkusi tėvų pageidavimus dėl gyvenimo bendrabutyje, kreipiasi į Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyrių, kuris pateikia rekomendacijas dėl vaikų apgyvendinimo bendrabutyje tikslingumo. Situacija analizuojama remiantis išsamia informacija apie mokinio šeimą, gyvenimo sąlygas, šeimos sudėtį ir neformaliojo švietimo galimybes gyvenant bendrabutyje. Situacija aptariama su socialiniais darbuotojais ir savivaldybės administracija.

Gyvenančiųjų bendrabutyje apskaita. Patikros metu nustatyta, kad pagal tikrintose mokyklose pateiktus dokumentus (tėvų prašymus, sudarytas sutartis, mokyklų direktorių įsakymus, maitinimo ir gyvenančiųjų bendrabutyje apskaitą) mokyklų bendrabučiuose gyvena 1235 mokiniai. ŠVIS duomenimis, specialiųjų klasių mokinių, gyvenančių mokyklų bendrabučiuose, ataskaitinę dieną (preliminariais duomenimis) buvo 1361. Didžiausias duomenų neatitikimas nustatytas Kauno specialiojoje mokykloje. Po apsilankymo mokykloje buvo surašytas 2013 m. lapkričio 6 d. aktas dėl Kauno specialiosios mokyklos mokinių, gyvenančių bendrabutyje, skaičiaus. Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento specialistų nustatytas mokyklos bendrabutyje gyvenančiųjų skaičius pagal ŠVIS yra 115, o mokyklos bendrabutyje gyvenančių mokinių registracijos žurnalo duomenimis, nuo 2013 m. rugsėjo 4 d. iki spalio 25 d. vidutiniškai bendrabutyje gyveno 31 mokinys. Toks duomenų neatitikimas aiškinamas skirtingu gyvenančiųjų bendrabutyje traktavimu. Pvz.,

gyvenančiu bendrabutyje minėtoje mokykloje laikomas ir mokinys, kuris leidžia laiką bendrabutyje nuo 14 iki 21 val.

Pažymėtina, kad mokyklose nėra vieningos gyvenančiųjų bendrabučiuose kasdieninės apskaitos. Nustatyta atvejų, kai miegančiųjų bendrabutyje pavardės yra nefiksuojamos, o, mokyklos darbuotojų teigimu, perduodamos žodžiu. Kai kurių mokyklų bendrabučiuose apgyvendinami ir neįgalūs suaugusieji. Telšių r. vaikų su negale centro bendrabutyje gyvena 6 suaugusieji iš mokykloje veikiančio socialinės globos skyriaus. Telšių specialiosios mokyklos bendrabutyje gyvena 5 neįgalūs suaugusieji, kurie yra ugdomi pagal suaugusiųjų neformaliojo švietimo programą. Programos įgyvendinimą finansuoja savivaldybė, neįgalūs suaugusieji moka tik už maitinimą. Bendrabučiuose apgyvendinami ir mokiniai, kurie ugdomi pagal ikimokyklinio (10 ugdytinių) ir priešmokyklinio ugdymo (3 vaikai) programas (Telšių r. vaikų su negale centras). Šiaulių logopedinės mokyklos bendrabutyje gyvena 23 ikimokyklinio ugdymo skyriaus vaikai iš įvairių savivaldybių (išskyrus Šiaulių miesto). Pasvalio specialiosios mokyklos apskaitoje yra 2 socialinių įgūdžių klasės mokiniai, kurie realiai gyvena Pasvalio r. sutrikusio intelekto žmonių užimtumo centro „Viltis“ patalpose.

Nustatyta, kad 129 mokiniai (10,4 proc.), gyvenantys mokyklų bendrabučiuose, yra iš mokyklos gyvenamosios vietovės. Patikros metu nustatyta atvejų, kai deklaruota mokinių gyvenamoji vieta nesutampa su realia gyvenamąja vieta (pvz., 3 Žagarės specialiosios mokyklos romų tautybės mokinių gyvenamoji vieta deklaruota Žagarėje, tačiau realiai mokiniai šiame miestelyje negyvena). Priežastys dėl kurių mokiniai apgyvendinami bendrabutyje, o ne vežiojami kasdien į mokyklą yra susijusios su pavėžėjimo problemomis - mokykla neturi transporto, mokiniai mokosi iš kelių savivaldybių, kurios nutolusios nuo mokyklos dideliu atstumu (apie 80 km) ir pavėžėjimą organizuoti būtų labai sudėtinga arba mokyklos transporto nepakanka pavežti visus mokinius, todėl mokinių atvežimas (pirmadienį) į mokyklą pradedamas 6 val. ryto. Kita priežastis, dėl kurios mokiniams būtinas bendrabutis, yra susijusi su mokinių sutrikimais ir negaliomis (sunkūs sutrikimai, mokiniai turi neįgalumą, tėvai yra parašę prašymus apgyvendinti vaikus bendrabutyje, nes tokia yra gydytojų rekomendacija, mokinys dėl sunkios sveikatos būklės yra agresyvus, dažni priepuoliai ir pan.). Dar viena iš priežasčių yra susijusi su šeimų, iš kurių vaikai gyvena bendrabutyje, socialinėmis problemomis (šeima socialiai remtina, tėvai sunkiai susitvarko su vaikais, tėvai neįgalūs, šeima priskiriama socialinės rizikos grupei, abu tėvai atlieka bausmę įkalinimo įstaigoje, seneliai nepajėgūs prižiūrėti kelių vaikų, tėvai dirba pamaininį darbą ir pan.). Pažymėtina, kad bendrabučių gyventojų apskaita yra netiksli. Pastebėta, kad dalis mokinių nėra nuolat gyvenantys bendrabutyje ir dalis mokyklų laiko vietas, kad, susidarius nepalankiai situacijai šeimoje, galėtų apgyvendinti mokinius mokyklos bendrabutyje.

Mokinių vežiojimo organizavimas. Patikros metu domėtasi, kaip organizuojamas specialiųjų klasių mokinių vežiojimas į mokyklą ir į namus geltonaisiais autobusais. Iš 26 mokyklų, turinčių geltonuosius autobusus, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių vežiojimas organizuojamas 25 mokyklose. Kauno specialioji mokykla, mokinių pavėžėjimo neorganizuoja, nors ir turi geltonąjį autobusą. 3 mokyklos (Linkuvos specialioji mokykla, Kazlų Rūdos specialioji mokykla ir Alytaus r. Simno specialioji mokykla) geltonuosius autobusus panaudoja tik pirmadieniais ir penktadieniais, atveždamos mokyklų bendrabučiuose gyvenančius mokinius į mokyklą ir parveždamos penktadieniais į namus, kitas dienas autobusai specialiųjų klasių mokinių pavėžėjimui į mokyklas yra nenaudojami. Patikros metu nustatyta, kad kasdien geltonaisiais autobusais vežama per 500 specialiųjų klasių mokinių, pirmadieniais, penktadieniais šis mokinių skaičius išauga beveik iki 900 mokinių, nes pavežami ir mokyklų bendrabučiuose gyvenantys mokiniai. Kai kuriose mokyklose susidaro tokia situacija, kai mokinys, gyvenantis bendrabutyje, pirmadienį nebuvo atvežtas į mokyklą dėl ligos ar kitų priežasčių, dažniausiai jis visą savaitę nedalyvauja pamokose, jeigu tėvai neturi galimybės nuvežti vaikų patys. Šiaulių miesto specialiosiose mokyklose, turinčiose geltonuosius autobusus, kasdien vežiojami Šiaulių mieste gyvenantys mokiniai, bendrabutyje gyvenančių mokinių pavėžėjimas nėra organizuojamas.

Mokyklos, organizuodamos mokinių pavėžėjimą, derina kelis pavėžėjimo būdus, naudodamos ir kitas transporto priemones – maršrutinį transportą, mokyklos autobusus, lengvuosius automobilius, tėvai vežioja patys, mokinius paveža mokyklos rėmėjai, pavėžėjimas derinamas su

kitomis įstaigomis (kitomis mokyklomis, socialinių paslaugų centrais ir pan.). Pažymėtina, kad geltonieji autobusai iš esmės nėra pritaikyti neįgaliųjų vežiojimui (nėra pakelėjo), reikia vežti keliais reisais, nes sunku sutalpinti vaikus su vežimėliais ir gulinčiuosius. Nevaikštančius mokinius į autobusą ant rankų įkelia mokytojų padėjėjos ir(ar) vairuotojai.

Siūlymai:

Parengti priėmimo į mokyklos bendrąją tvarkos aprašo rekomendacijas, kuriose būtų nurodytas sutarties sudarymo terminas, mokinių apgyvendinimo bendrabutyje pagrindimas, gyvenimo bendrabutyje dienų skaičius bei pavėžėjimo dažnumas.

Įpareigoti mokyklą, turinčių bendrabučių, vadovus tvarkyti gyvenančiųjų bendrabutyje kasdieninę apskaitą, paskyrus už apskaitą atsakingus asmenis.

Savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai vykdyti apgyvendinimo mokyklų bendrabučiuose bei gyvenančiųjų bendrabučiuose apskaitos priežiūrą.

Direktorius

Aidas Aldauskas

Lina Žižliauskienė, tel. (8 41) 500215, el. p. Lina.Zizliauskiene@smm.lt